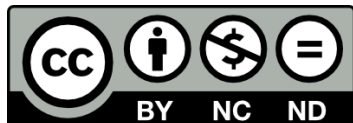

Γλώσσα του Σώματος και Λόγος: Η Συμβολή του Θεάτρου στην Εκπαιδευτική Πράξη

Ενότητα 1: Εισαγωγή. Ανάπτυξη θεατρικών χαρακτήρων:
αγάλματα

Ευαγγελία Παπαγεωργίου
Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Εισαγωγή. Ανάπτυξη Θεατρικών χαρακτήρων: αγάλματα

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Περιεχόμενα ενότητας

---

1. Θεωρητικό πλαίσιο μαθήματος.
2. Ανάπτυξη θεατρικών χαρακτήρων:
αγάλματα.

Σκοπός ενότητας

- Η παρουσίαση στους/στις φοιτητές/τριες του βασικού άξονα πάνω στον οποίο θα κινηθεί το μάθημα. Έτσι, στο μάθημα «Γλώσσα του σώματος και Λόγος: η συμβολή του Θεάτρου στην Εκπαιδευτική πράξη» προσφέρονται θεωρία και θεατρικές ασκήσεις που συντελούν στην επινόηση, κατασκευή, δημιουργία και παρουσίαση θεατρικών χαρακτήρων και στην κατανόηση της αμφίδρομης σχέσης ανάμεσα στα εκφραστικά/ επικοινωνιακά στοιχεία των θεατρικών χαρακτήρων και τις κοινωνικές τους σχέσεις.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Θεωρητικό πλαίσιο μαθήματος.

Παρουσίαση μαθήματος

- Τα κύρια στοιχεία που συναποτελούν τη "γλώσσα" της θεατρικής παράστασης είναι η νοηματοδότηση μέσω των σωματικών, φωνητικών και λεκτικών ενεργειών, ο κριτικός στοχασμός, ο έλεγχος της κίνησης και της ομιλίας. Μέσα από αυτό το μάθημα οι μελλοντικοί/ές εκπαιδευτικοί κατακτούν έναν αποτελεσματικότερο προφορικό λόγο, τη Γλώσσα του σώματος και οξύνουν τον Λόγο, τη σκέψη τους. Καλλιεργώντας σχετικές ικανότητες και τεχνικές, προετοιμάζονται να γίνουν οι ίδιοι/ες εμπυχωτές θεατρικών δράσεων, στην τάξη, ώστε να χρησιμοποιούν τις θεατρικές αυτές δράσεις για την διδασκαλία των μαθημάτων.

Τα επίπεδα του μαθήματος

1. Φωνητική προετοιμασία φοιτητών/τριών και σύνδεση της ομιλίας με τη φωνητική λειτουργία, την αναπνοή και την άρθρωση.
2. Συνείδηση και ευαισθησία ως προς τη γλώσσα του σώματος και έκφραση με αυτή, καθώς επίσης και ευαισθησία σχετικά με την αποκωδικοποίηση της γλώσσας του σώματος των άλλων. Έτσι, οι δάσκαλοι γίνονται ικανοί να αποκωδικοποιούν τη γλώσσα του σώματος των μαθητών και μαθητριών τους. Και οι δύο παραπάνω ικανότητες, της προφορικής ομιλίας και της γλώσσας του σώματος, συνδέονται με μία σπουδαιότερη, τη σκέψη: την ικανότητα να συνδέουν τις παραπάνω εκφραστικές και αντιληπτικές τους λειτουργίες, με τη νοητική τους λειτουργία, τον Λόγο.

Τα επίπεδα του μαθήματος (συνέχεια)

3. Μέσω των θεατρικών αυτοσχεδιασμών, εκτελώντας θεατρικές ασκήσεις και παίζοντας θεατρικά παιχνίδια, αποκτάται η ικανότητα να δημιουργούμε θεατρικούς χαρακτήρες και να εκφράζουμε τις μεταξύ τους σχέσεις. Η δουλειά μας είναι να δημιουργήσουμε θεατρικούς χαρακτήρες, ξεκινώντας από την επινόηση και έκφραση των εξωτερικών τρόπων που μιλούν και κινούνται, και συνεχίζοντας με την επινόηση των εσωτερικών τους επιθυμιών, και την έκφρασή τους μέσω της σωματικής 'γλώσσας' και ομιλίας. Μπορούμε να επινοήσουμε και να εκφράσουμε σωματικά και ηχητικά την ηλικία, το επάγγελμα, τη στάση απέναντι στη ζωή, τις σωματικές/φωνητικές ιδιαιτερότητες, τις ενδεχόμενες σωματικές/φωνητικές αγκυλώσεις, τα τικ, γκριμάτσες του προσώπου κ.λ.π.

Τα οφέλη στη διδασκαλία

- Μπορούμε να οργανώσουμε τη διδασκαλία «μεταφέροντας» σ' αυτήν τις αποκτηθείσες τεχνικές (θεατρικού αυτοσχεδιασμού και δημιουργίας θεατρικών χαρακτήρων και σχέσεων ανάμεσά τους), έτσι ώστε οι μαθητές/ μαθήτριες του σχολείου να εμπυχώνονται στο να παίζουν «ρόλους» που αντιστοιχούν στο μάθημα της ημέρας και στο να διαδρουν θεατρικά, σύμφωνα με τις σχέσεις των «ρόλων» αυτών. Έτσι, η διδακτική διαδικασία εμπλουτίζεται με την προσωπική εμπλοκή και την ομαδική συνεισφορά και φαντασία, εκπαιδευτικών και παιδιών, ενδυναμώνεται και γίνεται απολαυστική. Η ίδια η γνώση, εμπλουτισμένη, ενδυναμωμένη και απολαυστική, εμπεδώνεται με καλύτερο τρόπο.

Σύνοψη

- Ο άξονας γύρω από τον οποίο κινείται το μάθημα είναι η δημιουργία θεατρικού χαρακτήρα και η συνάρτησή του με άλλους χαρακτήρες, καθώς επίσης και η κατάταξή του σε ένα κοινωνικό περιβάλλον. Οι κεραίες είναι συγχρόνως στραμμένες προς το σχολικό περιβάλλον και την αναλογία ανάμεσα στο θεατρικό χαρακτήρα και το περιεχόμενο των μαθημάτων προς διδασκαλία. Απώτερος σκοπός είναι να καταστεί η μάθηση ελκυστικότερη.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

**Ανάπτυξη θεατρικών χαρακτήρων:
αγάλματα.**

Αγάλματα Ι

- Όλοι οι παίκτες κινούνται ελεύθερα στον χώρο. Ξαφνικά, σε ένα ηχητικό σήμα της εμπυχωτριάς, ακινητοποιούνται, γίνονται 'αγάλματα', αφήνοντας κάθε μέλος του σώματος στη θέση που βρίσκεται τη στιγμή του ηχητικού σήματος. Κάθε ένας παρατηρεί τον εαυτό του και με βάση τους συνειρμούς που κάνει, αποφασίζει ποιος είναι, πού είναι, σε τι δραστηριότητα εμπλέκεται και τι είδους συναίσθημα νοιώθει. Μετά, αφού ο καθένας πει πράγματα σχετικά με τον χαρακτήρα του, αρχίζει να «παίζει» τη δραστηριότητά του.

Αγάλματα Ι (συνέχεια)

Προφανώς, οι ερωτήσεις που θέτει κανείς στον εαυτό του-επινοημένο ρόλο είναι:

- Πώς είμαι; (Παρατήρηση της σωματικής στάσης).
- Ποιος είμαι;
- Πού είμαι;
- Τί κάνω;
- Πώς νοιώθω;

Οι απαντήσεις που δίνει εξαρτώνται από τη στάση του σώματός του και από τις ερμηνείες (αναφορικά με τα ερωτήματα), που ο ίδιος δίνει σ' αυτή τη στάση. Οι ερμηνείες αυτές της σωματικής στάσης, δημιουργούν ένα παζλ χαρακτηριστικών, που συνθέτουν τον –εκείνη την ώρα επινοημένο- θεατρικό χαρακτήρα.

Αγάλματα II

- Τώρα κάθε παίκτης σχετίζεται νοερά με έναν άλλον και αποφασίζει ποιοι είναι οι δυο τους, πού είναι, μέσω ποιας δραστηριότητας εμπλέκονται ο ένας με τον άλλο, και τη στάση του απέναντι σ' αυτή τη δραστηριότητα και τον άλλο. Ο νοερός «πάρτνερ» του, ενδέχεται να λαμβάνει υπ' όψιν του κάποιον τρίτον παίκτη, κι όχι αναγκαστικά εκείνον από τον οποίον επελέγη. Κατόπιν, όλοι οι παίκτες διηγούνται τις εικόνες που «είδαν» και τις ερμηνείες που έκαναν απαντώντας στα ερωτήματά τους. Στο τέλος, ανά δύο, παίζουν τις σκηνές του καθενός.

Αγάλματα II (συνέχεια)

Τώρα, οι ερωτήσεις που θέτει κανείς είναι:

- Πώς είμαι;-πώς είναι;
- Ποιος είμαι;-ποιος είναι;
- Πού είμαστε;
- Τί κάνω-τί κάνει-τί κάνουμε;
- Πώς αυτό που κάνω εμπλέκεται με τον άλλον και μ' αυτό που κάνει εκείνος;
- Πώς νοιώθω-πώς νοιώθει-πώς νοιώθουμε;
- Οι απαντήσεις εξαρτώνται από τη στάση του σώματος του ίδιου και του «πάρτνερ» και από τις ερμηνείες που ο ίδιος δίνει στη στάση και των δύο παικτών. Με τις ερμηνείες αυτές ο παίκτης δημιουργεί δύο παζλ χαρακτηριστικών και μια «στάση» καθενός από τους δύο χαρακτήρες απέναντι σ' αυτή τη «σχέση» και απέναντι στο «περιβάλλον» μέσα στο οποίο βρίσκονται.

Δημιουργία σκηνής

- Σε αυτό το σημείο οι φοιτητές/τριες καλούνται σε συνεργασία να σχεδιάσουν μία μικρή σκηνή με αρχή, μέση και τέλος, η οποία θα βασίζεται στους χαρακτήρες που επινοήθηκαν προηγουμένως.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 1

A. Βιβλία - κείμενα (Text/books): Θεατρική αγωγή και Θεατροπαιδαγωγική

(Στα ελληνικά και μεταφρασμένα στα ελληνικά):

- Άλκηστις, Μαύρη αγελάδα, άσπρη αγελάδα, Δραματική Τέχνη στην Εκπαίδευση και διαπολιτισμικότητα, Τόπος, Αθήνα 2008.
- Αυδή, Αύρα, Μελίνα Χατζηγεωργίου, Η τέχνη του Δράματος στην Εκπαίδευση: 48 προτάσεις για εργαστήρια θεατρικής αγωγής, Μεταίχμιο, Αθήνα, 2007.
- Δαφέρμος, Μανόλης, Η Πολιτισμική-ιστορική θεωρία του Vygotsky. Φιλοσοφικές-ψυχολογικές-παιδαγωγικές διαστάσεις, Ατραπός, Αθήνα 2002.
- Feldenkrais, Moshe, Ο ικανός εαυτός. Η απελευθέρωση της δυναμικής του σώματος και του νου: Ένας οδηγός για τον αυθορμητισμό, μτφ. Δημήτρης Γιαννόπουλος, Θυμάρι, Αθήνα, 1996.
- Jacques, David, Μάθηση σε ομάδες: Εγχειρίδιο για όσους συντονίζουν ομάδες ενήλικων εκπαιδευομένων, μετ. Νίκη Φίλλιπς, Μεταίχμιο, Αθήνα, 2004.
- Κατσαρίδου, Μάρθα, Η θεατροπαιδαγωγική μέθοδος. Μια πρόταση για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας σε διαπολιτισμική τάξη, Σταμούλη, Θεσσαλονίκη 2014.
- Κοντογιάννη, Αλκηστις, Το βιβλίο της δραματοποίησης, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1998.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 2

A. Βιβλία - κείμενα (Text/books): Θεατρική αγωγή και Θεατροπαιδαγωγική

(Στα ελληνικά και μεταφρασμένα στα ελληνικά):

- Ματσαγγούρας, Ηλίας, Ομαδοσυνεργατική Διδασκαλία και Μάθηση: για το καθημερινό μάθημα, το ολόημερο σχολείο και για τα περιβαλλοντικά, τα Πολιτιστικά και Ευρωπαϊκής Συνεργασίας Προγράμματα, Γρηγόρης, Αθήνα, 2004.
- Χρυσ αφίδης, Κ. Βιωματική-Επικοινωνιακή Διδασκαλία: Η εφαρμογή της μεθόδου Project στο σχολείο, Gutenberg, Αθήνα, 1994.

(Στα αγγλικά και γαλλικά):

- Boal, Augusto, Legislative Theatre: using performance to make politics, Routledge, Λονδίνο, 1998.
- Boal, Augusto, Theatre of the Oppressed, Pluto Press, Λονδίνο, 2002 [1979].
- Bolton, Gavin, Drama as Education, an argument for placing drama at the centre of the curriculum, Longman, Έσεξ, 1984.
- Cohen Cruz, Mady Shutzman, A Boal companion: dialogues on theatre and cultural politics, Routledge, Λονδίνο, 2007 [1950].
- Freire Paulo, Pedagogy of the Oppressed, Continuum, Νέα Υόρκη 2002.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 3

A. Βιβλία - κείμενα (Text/books): Θεατρική αγωγή και Θεατροπαιδαγωγική

(Στα αγγλικά και γαλλικά):

- Kupper, Petra, Robertson, Gwen, The community performance reader, Routledge, 2007.
- Needlands & Goode, Structuring Drama Work: A Handbook of Available Forms in Theatre and Drama, Cambridge University Press, Καίμπριτζ, 2000.
- Snyders, Georges, La joie à l' école, PUF, Παρίσι, 1986.
- O' Tool, John, The Process of Drama, Negotiating Arte and Meaning, Routledge, Λονδίνο 1992.
- Spolin, Viola, Improvisation for the theatre, a Handbook of Teaching and Directing Techniques, Northwestern University Press, Evanston Illinois 1969.
- Wagner, Betty Jane, Dorothy Heathcote: Drama as a Learning Medium, Heinemann, Λονδίνο, 1999.

B. Μη λεκτική επικοινωνία:

- Bruner, Jerome, Πράξεις νοήματος, επιμ. Μανώλης Τσαγκαράκης, Αλέξης Ζώτος, μτφ. Ήβη Ρόκου, Γιώργος Καλομοίρης, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1997 [Jerome Bruner, Acts of meaning].
- Goffman, Erving, The presentation of self in Everyday Life. Doubleday, Νέα Υόρκη, 1959.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 4

Συγγράμματα (επανάληψη):

- Κοντογιάννη, Άλκηστις, Το βιβλίο της δραματοποίησης, Πεδίο, Αθήνα, 2012 κωδικός στον Εύδοξο 12666117.
- Παπανδρέου Νικηφόρος, Περί θεάτρου, University Studio Press, Θεσσαλονίκη, 1989, κωδικός στον Εύδοξο 17476.

Online readings

- Πηγές στο Διαδίκτυο: Baldwin, Patrice, μήνυμα της Ημέρας, 27η Νοεμβρίου 2011– Παγκόσμια Ημέρα για το Θέατρο στην Εκπαίδευση, Διεθνής Οργανισμός για το Θέατρο στην Εκπαίδευση (IDEA), Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση, WebPage: www.TheatroEdu.gr, 21 Nov 2011.
- Ευρωπαϊκό Τμήμα Διεθνούς Οργανισμού για το Θέατρο στην Εκπαίδευση (IDEA-Europe), “Αρχές και προθέσεις”, Διακήρυξη για το Θέατρο/Δράμα στην Εκπαίδευση, Αθήνα, Νοέμβριος 2010 www.TheatroEdu.gr, 21 Nov 201.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ευαγγελία Παπαγεωργίου. «Γλώσσα του Σώματος και Λόγος: Η Συμβολή του Θεάτρου στην Εκπαιδευτική Πράξη. Εισαγωγή. Ανάπτυξη θεατρικών χαρακτήρων: αγάλματα». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS308/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Μη Εμπορική Χρήση - Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

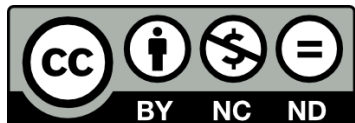

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: Κερμανίδου Θεοδώρα
Θεσσαλονίκη, Εαρινό εξάμηνο 2014-2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

